

Kronika – Chronicle

Jubilant Dr. Ing. Štefan Kohán, CSc.

Ing. Štefan Kohán, CSc., dostal dňa 25. júna 2010 na základe rozhodnutia príslušných orgánov Západomaďarskej univerzity v Šoproni doktorský diplom s právom používať doktorský titul, a to s hodnotením *summa cum laude*.

Menovaný sa narodil v obci Poľany. Už počas štúdií na Lesníckej fakulte Vysokiej školy lesníckej a drevárskej vo Zvolene sa intenzívne venoval problematike pestovania rýchlorastúcich drevín. Po skončení štúdia nastúpil na správu lesného hospodárstva v Strede nad Bodrogom (po reorganizácii LZ Slanec), kde v rokoch 1955–1956 pracoval vo funkcii pestovateľa. V tom období sa začala realizácia celoštátneho projektu pod názvom F/5, v rámci ktorého sa malo vysadiť v rokoch 1956–1970 až 30 miliónov topoľov a stromových vrb na území Slovenska, a to vo forme radových a plošných výsadiieb. V rokoch 1955–1956 menovaný pripravil realizáciu uvedeného projektu na svojom pracovisku.

Príslušné ministerstvo preložilo menovaného v roku 1957 na Výskumný ústav lesného hospodárstva (VÚLH) v Banskej Štiavnici a súčasne zriadili pre neho vysunuté výskumné pracovisko v Strede nad Bodrogom, kde pracoval pod usmernením Ing. M. Vojtuša, CSc., vedúceho VÚLH – Výskumná stanica Gabčíkovo, ako spoluriešiteľ výskumných úloh. Súčasne jeho povinnosťou bolo samostatne usmerňovať realizáciu uvedeného projektu na území východného a severného Slovenska. V rámci poradenskej činnosti prednášal na túto tému na lesníckych školách, na prevádzkových jednotkách štátnych lesov. Zámerom realizácie projektu bolo, okrem vysokej produkcie dreva aj zlepšenie prírodného a životného prostredia na Slovensku, čo potvrdili a ocenili aj viacerí zahraniční odborníci pri návšteve na Slovensku.

Od roku 1965 pokračoval vo svojej výskumnej a poradenskej činnosti vo Výskumnej stanici VÚLH v Košiciach ako zástupca vedúceho. V roku 1967 obhájil kandidátsku dizertačnú prácu na tému „Pestovanie topoľov na Východoslovenskej nížine“, a takto získal vedeckú hodnosť kandidáta poľnohospodársko-lesníckych vied.

Na začiatku svojej vedeckovýskumnej činnosti vyhľadával a vyznačoval predovšetkým výberové stromy rozličných klonov topoľov a stromových vrb na území východného a severného Slovenska. Najvýznamnejšie z týchto boli topoľ 'Robusta leleská', topoľ 'Marilandica pobodrocká', topoľ 'Serotina latorická', topoľ *P. nigra* (Pavlovce na Uhom) a to 'Serotina levočská'. Následne zabezpečil šľachtiteľský materiál z týchto jedincov na vegetatívne rozmnožovanie. V rámci introdukcie topoľov a vrb založil na východnom Slovensku viac populat a salicet, ako aj porovnávacích výskumných plôch. Pri výskume pestovania topoľov a vrb sa zameriaval na voľbu vhodných klonov pre jednotlivé typy stanovišť, na určenie optimálnych sponov, ako aj potrebných biotechnických a technických agrobiologických a agrotechnických opatrení, tak pri tradičnom, ako aj pri intenzívnych spôsoboch ich pestovania t. j. v lignikultúrach, v intenzívnych kultúrach, v špeciálnych kultúrach a v energetických kultúrach, a to na území celého Slovenska. V súvislosti s výstavbou vodných diel na Dunaji, ako aj vodohospodárskymi zásahmi na

východnom Slovensku úspešne vyriešil aj technológie zakladania a obhospodarovania lesných porastov v nových, zmenených ekologických podmienkach. Okrem topoľov a vrb riešil aj otázky pestovania rýchlorastúcich tvrdých listnatých drevín, t. j. agáta bieleho, orecha čierneho a duba červeného.

Počas pôsobenia na VÚLH riešil ako aj úspešne obhájil 32 záverečných výskumných správ a 30 významných materiálov pre potreby praxe.

Doteraz publikoval v 30 domácich a v zahraničných vedeckých a odborných časopisoch, v zborníkoch, v medzinárodnom časopise v počte vyše 400 titulov v slovenskom, českom, anglickom, nemeckom a v maďarskom jazyku. Z uvedeného počtu 101 publikácií tvoria pôvodné vedecké práce. Okrem toho bol autorom, alebo spoluautorom 7 knižných odborných publikácií.

Početné odborné publikácie menovaného mali veľmi priaznivý ohlas aj v zahraničných vedeckovýskumných inštitúciách, na univerzitách, ako aj na iných ústavoch. Táto skutočnosť mu umožnila nadviazať písomné, ako aj osobné kontakty s významnými osobnosťami vedy a výskumu, medzi nimi aj s nositeľmi Nobelovej ceny.

Z nositeľov Nobelovej ceny mali pre vedeckovýskumnú činnosť Štefana Kohána najväčší význam: Szent-Györgyi Albert, Gábor Dénes, ako aj Wigner Jenő. Pre slovenský národ si zasluhuje pozornosť Szent-Györgyi, ktorý sa narodil v roku 1893 a ktorý svoju vedeckovýskumnú činnosť od roku r. 1917, vykonával v bývalej Kráľovskej Alžbetínskej univerzite v Bratislave. Po vzniku prvej Československej republiky sa vrátil do Maďarska. Nobelovú cenu za chémiu dostal v roku 1937, a to za objav vitamínu C. Od roku 1947 žil a pracoval v USA, kde v meste Woods Hole vybuodovali pre realizáciu jeho vedeckovýskumnej činnosti Institute for Muscle Research (Ústav pre výskum svalov). V posledných rokoch svojho života sa venoval výskumu rakoviny. Zomrel v roku 1986, ako 93-ročný vo Woods Hole a bol pochovaný v záhradke svojho rodinného domu. Gábor Dénes nositeľ Nobelovej ceny za fyziku sa narodil v roku 1900. V roku 1937 sa presťahoval do Anglicka, kde začal pracovať v laboratóriu firmy Thomson – Houston, kde sa zaoberal najmä s dokonalením elektrónového mikroskopu. Nobelovú cenu za fyziku dostal v roku 1971, a to za objav metódy holografie a za jej rozvoj. Vo svojej vedeckovýskumnej činnosti pokračoval v Univerzite Imperial College ako profesor. Zomrel vo veku 79 rokov v Londýne. Vo významných vedeckých kruhoch sveta ho považujú aj dnes za príklad pre tých, ktorí sa celý život venujú vede a výskumu. Wigner Jenő sa narodil v roku 1902 a zomrel ako 93-ročný v USA. Po jeho úmrtí napísali v novinách New York Times dlhý článok s názvom: „Wigner Jenő, ktorý zaviedol ľudstvo do doby atómovej“. Po dlhšom pobyte v Nemecku ho pozvali do USA, kde pracoval na Princetonskej univerzite. Nobelovú cenu za fyziku dostal v roku 1963 za výsledky, ktoré dosiahol v oblasti mierového využívania atómovej energie. Významní prírodovedci ho označujú, ako jedného z najväčších osobností teoretickej fyziky.

Mal som možnosť absolvovať aj zahraničné cesty, a to okrem Albánska a Islandu vo všetkých štátoch Európy, ako aj v mnohých

krajinách Ázie, Afriky a Ameriky, napr. v Rusku, Japonsku, v Číne, v Severnej Kórei, v Indii, Jordánsku, Izraeli, ďalej v USA, Kanade, Mexiku a na Kube, v Brazílii, Argentíne, Uruguaji, Paraguaji, v Číle, ďalej v Egypte, Líbyi, Tunisku, Alžírsku ako aj v Maroku. Poznatky z týchto ciest publikoval v 150 príspevkoch. Celkový počet jeho publikácií predstavuje 550 titulov.

V roku 1971 sa stal riadnym a v roku 2007 čestným členom Slovenskej spoločnosti pre poľnohospodárske, lesnícke, potravinárske a veterinárske vedy pri SAV. Za výsledky, ktoré dosiahol počas svojej činnosti mu bolo udelené: Cena slovenského literárneho fondu, Cena vedeckej rady býv. MLVH, Uznanie Slovenského zväzu ochrany prírody a krajiny a ďalšie.

Po jeho odchode do dôchodku od 1. 1. 1995, aby nedošlo k znehodnoteniu doterajších výsledkov výskumu práce menovaný zabezpečuje v spolupráci s rozličnými lesníckymi subjektmi na východnom Slovensku, ako aj sám na vlastné náklady. Takto sa mu podarilo pokračovať vo výskumnej činnosti a dosiahnuté výsledky prednášať na rozličných podujatiach a miestach, či realizovať v praxi lesného hospodárstva.

Menovanému želáme veľa zdravia ako aj ďalšie pracovné úspechy v problematike výskumu, ktorej sa venuje.

Jozef KONÓPKA
NLC-Lesnícky výskumný ústav Zvolen
T. G. Masaryka 22
SK – 960 92 Zvolen